

Zinātnes Vestnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

13 (117)

1996. gada 9. septembris

Reģistrētie kandidāti Latvijas Zinātņu akadēmijas jauno locekļu vēlēšanām 1996. gada novembrī

ISTENIE LOCEKĻI — 4 vietas:

Arnolds ALKSNIS (dz. 1932. g.), Dr. habil. inž., Koksnes ķīmijas institūta direktora vietnieks zinātniskajā darbībā; izvirzījis LZS īst. loc. U. Viesturs.

Maija KOLE (dz. 1951. g.), Dr. habil. filoz., LZA Filozofijas un socioloģijas institūta direktore; izvirzījis LZA īst. loc. V. Hausmanis.

Janīna KURŠTE (dz. 1951. g.), Dr. habil. filol., Latvijas Kultūras akadēmijas zin. prorektore, LU profesore; izvirzījis LZA Literatūras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

Aleksandrs RAPOPORTS (dz. 1946. g.), Dr. habil. biol., LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta laboratorijas vadītājs; izvirzījis LZA īst. loc. M. Beķers, LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta Dome.

Kārlis ROCENS (dz. 1939. g.), Dr. habil. inž., RTU Būvniecības un rekonstrukcijas institūta direktors un Būvkonstrukciju katedras vadītājs; izvirzījis LZA īst. loc. U. Sedmalis, LZA īst. loc. A. Skudra, LZA īst. loc. J. Tarnopolskis.

Ivars TĀLE (dz. 1936. g.), Dr. habil. fiz., LU Cietvielu fizikas institūta Zinātniskās daļas vadītājs, LU profesors; izvirzījis LZA īst. loc. J. Ekmanis, LZA īst. loc. A. Siliņš un LU CFI Dome.

Juris TĪLIKS (dz. 1937. g.), Dr. habil. fiz., LU Ķīmijas fakultātes Fizikālās ķīmijas katedras vadītājs; izvirzījis LZA īst. loc. P. Puriņš un LU Ķīmijas fakultātes Dome.

KORESPONDĒTĀJLOCEKĻI:

FIZIKAS UN TEHNISKO ZINĀTŅU NODAĻA

Fizika — 1 vieta:

Linars SKUJA (dz. 1952. g.), Dr. habil. fiz., LU Cietvielu fizikas institūta vadošais pētnieks; izvirzījis LZA īst. loc. E. Siliņš un LU CFI Dome.

ĶĪMIJAS UN BIOĻĒĢIJAS ZINĀTŅU NODAĻA

Bioloģija — 1 vieta:

Aleksandrs CĪMANIS (dz. 1946. g.), Dr. habil. biol., LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Ģēnu

inženierijas laboratorijas vad.; izvirzījis LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Dome.

Izaks RAŠALS (dz. 1947. g.), Dr. habil. biol., LZA Bioloģijas institūta Augu ģenētikas laboratorijas vad.; izvirzījis LZA Bioloģijas institūta Zinātniskā padome.

Ināra TURKA (dz. 1942. g.), Dr. habil. lauks., Latvijas Lauksaimniecības universitātes profesore; izvirzījis LLU Senāts.

HUMANITĀRO UN SOCIĀLO ZINĀTŅU NODAĻA

Ekonomika — 1 vieta:

Pārsla EGLĪTE (dz. 1934. g.), Dr. ģeogr., LZA Ekonomikas institūta profesore; izvirzījis LZA Ekonomikas institūta Zinātniskā padome.

Raita KARNĪTE (dz. 1949. g.), Dr. ekon., LZA Ekonomikas institūta direktore; izvirzījis LZA Ekonomikas institūta Zinātniskā padome.

Juris KROMIŅŠ (dz. 1947. g.), Dr. habil. ekon., LU mācību prorektors; izvirzījis LZA īst. loc. J. Zaķis, LZA īst. loc. R. Kondratovičs un LU Senāts.

Filozofija un socioloģija — 1 vieta:

Ella BUCENIECE (dz. 1949. g.), Dr. filoz., LZA Filozofijas un socioloģijas institūta Zinātniskās padomes priekšsēdētāja, vadošā pētniece; izvirzījis LZA Filozofijas un socioloģijas institūta Zinātniskā padome.

Pēteris LAĶIS (dz. 1952. g.), Dr. filoz., Latvijas Kultūras akadēmijas rektors; izvirzījis LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

Aivars TABUNS (dz. 1953. g.), Dr. sociol., LZA Filozofijas un socioloģijas institūta vadošais pētnieks, izvirzījis LZA Filozofijas un socioloģijas institūta Zinātniskā padome.

GODA LOCEKĻI — 4 vietas:

Valdis JĀKOBSONS (dz. 1938. g.), Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas rūpnieciskās ražošanas specia-

litāte, izvirzījis LZA īst. loc. E. Grēns un LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Dome.

Imants KALNIŅŠ (dz. 1941. g.), Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas mākslas specialitāte, izvirzījis LZA īst. loc. J. Stradiņš un LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

Saulcerīte VIESE (1932. g.), Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas mākslas specialitāte, izvirzījis LZA Literatūras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

Indulis ZARIŅŠ (dz. 1929. g.), Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas mākslas specialitāte, izvirzījis LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

ĀRZEMJU LOCEKĻI — 7 vietas:

Juri ENGELBREHTS (dz. 1939. g.), Igaunija, Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas mehānikas specialitāte; izvirzījis LZA īst. loc. V. Tamužs.

Arnis KUKSIS (dz. 1927. g.), Kanāda, Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas ķīmijas specialitāte, izvirzījis LZA īst. loc. G. Duburs.

Terje MATIASSENS (dz. 1938. g.), Norvēģija, Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas valodniecības specialitāte, izvirzījis LZA Latviešu valodas institūta Zinātniskā padome.

Renē MORUĀ (dz. 1938. g.), Francija, Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas mehānikas specialitāte; izvirzījis LZA īst. loc. O. Lielausis, LZA īst. loc. J. Lielpēters.

Omeljans PRITSAKS (dz. 1919. g.), ASV—Ukraina, Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas vēstures un valodniecības specialitāte, izvirzījis LZA īst. loc., E. Murgēvičs.

Zaks SIMONS (dz. 1940. g.) Francija, Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas fizikas specialitāte; izvirzījis LZA īst. loc. E. Siliņš.

Jana TESARŽOVA (dz. 1953. g.), Slovākija, Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas literatūrzinātnes specialitāte, izvirzījis LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūta Zinātniskā padome.

VASARAS AKTIVITĀTES

Arī vasara Latvijas Zinātņu akadēmijā nav bijis «tukšais laiks». ROSĪGI RITĒJUSI GATAVOŠANĀS BALTIJAS UN ZIEMEĻVALSTU ZINĀTŅU AKADEMĪJU KONFERENCEI VISAUGSTĀKĀJĀ, VADĪBAS, LĪMENĒ, KAS 6—7. SEPTEMBRĪ NOTIEK JŪRMALĀ. 19. JŪNIJĀ LZA VIESIS BIJA POLIJAS ZINĀTŅU AKADEMĪJAS PREZIDENTS LEŠEKS KUZNICKIS. PZA ir to Austrumeiropas valstu zinātņu akadēmiju vidū, kas saglabāja savus institūtus [ap 80!], jo, kā prezidents teica, tikai mūļķis afsakās no savas mantas. Viņaprāt, nav loģiski visu zinātnei atdot universitātei, tai ir sava zinātne. «Drīzāk universitāte atrodas akadēmijā, jo tā vienalga izmanto mūsu laboratorijas un mūsu zinātniekus kā profesorus». Kaut arī Polijā zinātnieki ir labi atalgoji, tomēr jaunu cilvēku trūkums ir dramatisks, jo jaunam cilvēkam atrast darbu pasaulē ar kompjūtersakaru palīdzību nav nekāda problēma. Polijas Zinātņu akadēmijai pieder daudzi īpašumi, tai ir pārstāvniecības Parīzē, Vīnē, Romā, kur darbojas arī viesnīcas.

Līgumā starp LZA un PZA, kas parakstīts 1990. gada 18. decembrī, bija paredzēta apmaiņas kvota 50 dienu apmērā, taču interese par Latviju ir tik liela, ka poļu puse ierosināja jaunajā līgumā šo kvotu palielināt līdz 75 dienām. 1995. gadā no Latvijas uz Polijas Zinātņu akadēmiju devušies 6 cilvēki un pavadījuši tur 55 dienas, no Polijas uz Latviju — 7 cilvēki 52 dienas. Galvenokārt tie ir organiskās ķīmijas speciālisti un vēsturnieki, pie kam poļu vēsturnieki interesējusi Latgales 18. gs. vēsture.

26. JŪLIJĀ IEPAZĪTIES AR LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMĪJU UN PARAKSTĪT SADARBĪBAS LĪGUMU BIJA IERADIES KANĀDAS KARALISKĀS BIEDRĪBAS PREZIDENTS PROF. ROBERTS H. HEINS. Iepriekšējā dienā viņš bija apmeklējis LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centru, jo profesors pats ir pasaulē pazīstams ģenētiķis, mutagēno faktoru un mutāciju reparācijas pētnieks. Atšķirībā no Polijas, Kanādas Karaliskā biedrība ar trim zinātņu akadēmijām, [angļu un franču valodā] ir veidojusies kā tipiska Rietumu nevalstiska zinātnieku organizācija [biedrība dibināta 1892. g.], kura koordinē un atbalsta dažādas zinātniskas programmas, veic ekspertīzes, ierosina veidot dažādus fondus. Tā, piemēram, ir izveidots Kanādas—Ukrainas zinātnisko pētījumu atbalsta fonds, jo Kanādā dzīvo liels skaits ukraiņu emigrantu, kuri spēj šo fondu materiāli atbalstīt.

J. Stradiņš interesējās, vai Kanādas Karaliskā biedrība nevarētu ierosināt dibināt Kanādas — Baltijas pētījumu programmu ar atbilstošu fondu.

Tikšanās gaitā tika parakstīts divpusējās sadarbības Memorands starp LZA un Kanādas Karalisko biedrību. Ka draudzēšanās ar citzemju akadēmijām kaut ko dod ne tikai tiem, kuri brauc zinātņu apmaiņā, bet arī, tā sakot, «mirstīgām cilvēkiem», liecināja augusta beigās un septembra sākumā notikušais LZA darbinieku brauciens uz Zviedriju, kur, guļot lidzņemtajos paladziņos un kremoļos Latvijas pelavmaizī, bija iespējams aplūkot Stokholmu, Upsalu un citus Zviedrijas krāšņumus.

16. JŪLIJĀ LZA SENĀTS, uzklaušījis pārskatu par gatavošanos Baltijas un Ziemeļvalstu zinātņu akadēmiju «galoļņu» konferencē septembrī, IEPAZINĀS UN IZTEICA SAVAS DOMAS ARĪ PAR LR IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJAS SLĒDZIENIEM PĒTNIECĪSKO INSTITŪTU DARBĪBAS IZVĒRTĒŠANĀ. Atzīmējot, ka pēc institūtu vairāku gadu neatkarības bija jāizdara inventarizācija un jāpaskatās, kas palicis pāri, runājāju vairums bija vienprātis, ka vērtēšana izdarīta steigā un bieži vien arī nekorekti. Piemēram, diez vai vērtējumu var pamatot ar dāņu ekspertīzes slēdzieniem, kas izdarīts pirms četriem gadiem, ja šajā laikā visi institūti pārcietuši redukciju un daudzas laboratorijas un pētnieku grupas, visbiežāk tieši tās, kas bija saņēmušas sliktu novērtējumu, ir jau likvidētas un vairs nevar lespaidot institūta zinātnisko līmeni un nākotnes izredzes. Tāpat diez vai ir loģisks spriedums to vai citu pētniecības iestādī iekļaut Universitātē vai citā augstskolā, ja tādas lietas lemj katras augstskolas Satversme, nevis ministrija. Pie tam ir skaidrs, ka, ja samazināsies augstskolu finansējums, tad pirmie cieš tieši to zinātniskie institūti. Vērtinās apspriešanas rezumējumā T. Millers teica, ka, neatkarīgi no komisijas darba, jau vairāki institūti ir iekļāvies augstskolās, daļa to izdarījuši komisijas darba laikā [RAO, Fizikas institūts, Koksnes ķīmijas institūts], taču virkne institūtu [Ekonomikas, Filozofijas un socioloģijas u.c.] krasi iebilst pret šādu risinājumu. LZA uzskata, ka sadarbībā ar LZA, kuras ekspertu komisijām jau pēc noteikumiem ir uzdots nodarboties ar institūtu zinātniskās darbības vērtēšanu, tā pati var

Turpinājums 4. lpp.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMĪJAS PAULA LEJIŅA BALVA 1997. GADĀ

Par labākajiem zinātniskajiem darbiem lauksaimniecības zinātnēs Latvijas Zinātņu akadēmija un Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija piešķir balvu, kura nosaukta izcilā Latvijas zinātnieka Paula Lejiņa vārdā. Balvu piešķir par atsevišķiem zinātniskiem darbiem, atklājumiem, izgudrojumiem, kā arī par vienotas tematikas zinātnisku darbu kopumu. Par balvas pretendentu var izvirzīt tikai atsevišķu personu, no autoru kolektīviem — galveno autoru. Uz balvu var pretendēt Latvijas zinātnieki un tie ārzemju zinātnieki, kuru darbu tematika saistīta ar Latviju.

LZA Paula Lejiņa balvas fondu veido LZA un LMZA naudas līdzekļi un Latvijas zinātnes labvēļu ziedojumi, to atbalsta Latvijas Republikas Ministru kabinets. Balvas laureāti saņem LZA balvas piemiņas medaļu un naudas summu, kuras minimālais apmērs noteikts 300 Ls.

Kandidātus konkursam var izvirzīt LZA locekļi, zinātnisko iestāžu padomes, augstāko mācību iestāžu — universitāšu vai akadēmiju Senāti vai Domes, arī LZA Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļa, Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas Prezidijs, ZPI «Sīgra» un ZPI «Agra».

Izvirzot kandidātus balvai, ekspertu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

a) izvirzītāja ieteikums, b) izvirzītājs darbs, c) ziņas par autoru [Curriculum vitae], norādot darba un mājas adresi un tālr., d) autora parakstīta īsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā, ar darba nosaukumu angļu un krievu valodā.

Materiāli iesniedzami līdz 1996. gada 31. oktobrim LZA sekretariātā [Akadēmijas laukumā 1, 2. st., 231. ist. Rīga, LV-1524]. Uzziņu tālr. 7223931 Latvijas Zinātņu akadēmijas Senāts

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas un Latvijas Zinātnes padomes PAZIŅOJUMS

Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija un Latvijas Zinātnes padome kopēji paziņo nosaukumu sarakstu valstiskas nozīmes pētniecības programmām, uz kuru izpildi konkursa kārtībā līdz š. g. 5. oktobrim var pieteikties Latvijas zinātnieku kolektīvi, atbilstoši LZR LZR apstiprinātajai pieteikuma formai:

A. JAUNAS PĒTNIECĪBAS PROGRAMMAS, KURU REALIZĒŠANAI ATBALSTU IR JAU IZTEIKUŠAS ATBILSTOŠA PROFILA MINISTRIJAS:

1. Organiskās ķīmijas moderno virzienu attīstīšana jaunu ārstniecības līdzekļu ražošanas nodrošinājumam Latvijā.
2. Koksnes biomasas izmantošanas iespējas celulozes, papīra, ķīmisko un biotehnoloģisko produktu iegūšanai.
3. Materiālu un konstrukciju drošuma, izturības un aizsardzības pilnveidošana.
4. Kompozīto materiālu izpēte, tehnoloģija un racionāla izmantošana inženierbūvē.
5. Jaunu mikroelektronikā un fotonikā izmantojamu materiālu sintēze, pētniecība un izstrāde.
6. Latvijas siltuma enerģijas ražošanas un izmantošanas sistēmu optimizācija.
7. Biodegvielas ieguves tehnoloģija un tās realizēšanas iespējas Latvijā.
8. Latvijas zemes dziļu bagātības un to izmantošana.
9. Latvijas krasta zonas un pazemes hidrodinamisko procesu modelēšana.
10. Latvijas informātikas tehnoloģijas attīstīšana konkurētspējīgas produkcijas ražošanai tirgus specifiskos sektoros.
11. Latvijas transporta sistēmas optimizācija.
12. Veselība un apkārtējā vide: infekciozie un citi vides riska faktori Latvijā.
13. Zinātniskie pamati lauksaimniecības attīstībai Latvijā.

13.1. Latvijas lauksaimniecība un lauku attīstība, integrējoties Eiropas Savienībā.

13.2. Augu un dzīvnieku intensīvas bioloģiski pamatotas audzēšanas sistēmas izveide Latvijā.

13.3. Jauni un uzlaboti pārtikas produkti no lauksaimniecības izejvielām un to tehnoloģija.

13.4. Latvijas agroekoloģiskiem apstākļiem un saimnieciskām prasībām atbilstošu laukaugu šķirņu veidošana un to uzturošā selekcija.

13.5. Latvijā audzējamo produktīvo dzīvnieku un mājputnu šķirņu izkopšana, izmantojot pasaulē aprobētās selekcijas metodes.

13.6. Konkurētspējīgas un rentablas dārkopības sistēmas izstrāde un realizācija.

14. Daudzfunkciju ekoloģiskās mežsaimniecības teoretiskais modelis.

15. Latgales ekonomiskās un sociālās attīstības optimizācija.

16. Ekonomiskie, kultūras un sociālie aspekti Latvijas integrācijai Eiropas Savienībā.

17. Biomateriālu izpēte un tehnoloģija.

B. 1995. UN 1996. GADA FINANSĒTĀS PROGRAMMAS, KURU DARBĪBU 1997. GADĀ BŪTU IESPĒJAMS TURPINĀT:

1. Latvijas dabas resursi un ekoloģiskā stabilitāte.
2. Latvijas zinātniskās un tautsaimnieciskās produkcijas konkurētspēja.
3. Latvijas iedzīvotāji un tautas veselība.
4. Lefonika.
5. Sociālā attīstība un drošība.

Zinātnieku piedāvātās detalizētās darba programmas šo priekšlikumu realizēšanai dos iespējas apzināt un izvērtēt Latvijas zinātnisko potenciālu šajos valstij tik svarīgos pētījumu virzienos un pamatot nepieciešamo finansējuma apjomu 1997. gadam. Tā kā pagaidām plānotā 1997. gada bezdeficīta budžeta apstākļos Finanšu

ministrija, pretēji IZM un LZR priekšlikumam, neparedz reālu zinātnes finansējuma pieaugumu, salīdzinot ar 1996. gadu, tad vēršam pētniecības programmu pieteicēju uzmanību uz to, ka sagaidāms konkurss gan starp pieteikumiem vienas programmas ietvaros, gan arī starp programmām.

Neapšaubāma priekšrocība programmas finansēšanā būs tiem priekšlikumiem, kuros programmu izpildē būs iesaistīti zinātnieki vai zinātnieku grupas, kuri 1996. gadā sekmīgi būs pabeiguši LZR finansētos pētījumus.

Esošais finansējuma sadalījums starp sekojošiem 5 nozaru blokiem: 1. DABAS ZINĀTNES (fizika, matemātika, astronomija, ķīmija, ģeoloģija, ģeogrāfija); 2. INŽENIERZINĀTNES (informātika, mehānika, mašīnbūve, enerģētika, tehnoloģiju zinātniskie pamati); 3. MEDICĪNAS UN BIOLOĢIJAS ZINĀTNES (bioloģija, ekoloģija, molekularbioloģija, mikrobioloģija, biotehnoloģija, medicīna); 4. LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽZINĀTNES (lauksaimniecības zinātnes, mežzinātnes, ūdenssaimniecības zinātnes); 5. HUMANITĀRĀS UN SOCIĀLĀS ZINĀTNES (vēsture, valodniecība, literatūrzinātne, mākslas zinātnes, folkloristika, filozofija, socioloģija, psiholoģija, pedagogija, ekonomika, jurisprudences) 1997. gadā netiks būtiski mainīts; arī nozaru finansējums saglabāsies $\pm 10\%$ robežās no esošā nozares finansējuma.

Vienlaicīgi Latvijas Zinātnes padome atgādina, ka līdz š. g. 5. oktobrim LZR sekretariātā jāiesniedz:

a) atskaites par veikto pētniecības darbu projektos, kur finansējums tika piešķirts grantu veidā;

b) atskaites par 1996. gadā veikto pētniecības darbu LZR un IZM finansētajās 5 pētniecības programmās.

Līdz 5. oktobrim LZR sekretariātā jāiesniedz arī pieteikumi uz jaunu pētniecības projektu finansēšanu grantu veidā laika periodam no 1997. līdz 2000. gadam.

PROGRAMMU ANOTĀCIJAS

1. ORGANISKĀS ĶĪMIJAS MODERNO VIRZIENU ATTĪSTĪŠANA JAUNU ĀRSTNIECĪBAS LĪDZEKĻU RAŽOŠANAS NODROŠINĀJUMAM LATVIJĀ

Programmas mērķis:

Nodrošināt jaunas paaudzes augsti efektīvu un maz toksisku ārstniecības līdzekļu izstrādi, pamatojoties uz organiskās, bioorganiskās, elementorganiskās, medicīniskās un fizikālorganiskās ķīmijas moderno virzienu attīstīšanu Latvijā. Izveidot sertificētus centrus zāļu darbīgo vielu un to gatavo formu analīzei un kvalitātes kontrolei.

Sagatavot attiecīgu profilu augstas kvalifikācijas speciālistus Latvijas augstskolās kopīgi ar valsts zinātniskajām iestādēm.

2. KOKSNES BIOMASAS IZMANTOŠANAS IESPĒJAS CELULOZES, PAPIRA, ĶĪMISKO UN BIOTEHNOLOĢISKO PRODUKTU IEGŪŠANAI

Programmas mērķis:

Radīt zinātniskos pamatus koksnes ķīmiskiem un biotehnoloģiskiem pārstrādes procesiem. Pētīt un izvērtēt koksne biomasu (koksni, zāleni, ekstraktvielu u.c.) kā celulozes, papīra un citu ķīmisko un biotehnoloģisko produktu izejvielu, iegūstot rezultātus, kuri izmantojami celulozes rūpniecības projektēšanā un citās koksnes un tās komponentu pārstrādes jomās.

Apmācīt jaunos un pārkvalificēt esošos speciālistus koksnes ķīmiskās pārstrādes jomā.

Šīs programmas ietvaros LR Zinātnes padomes Valde iesaka turpināt arī līdzšinējās (esošās) programmas «Latvijas zinātniskās un tautsaimnieciskās produkcijas konkurētspēja» apakšprogrammu «Koksnes un augu valsts izejvielu materiāli».

3. MATERIĀLU UN KONSTRUKCIJU DROŠUMA, IZTURĪBAS UN AIZSARDZĪBAS PILNVEIDOŠANA

Programmas mērķis:

Veikt tradicionālo un jauno konstrukciju materiālu ilglaicības, korozijas un stiprības pētījumus, lai varētu: — paaugstināt inženierbūvju ekspluatācijas drošumu un ilglaicību;

— samazināt konstrukciju ekspluatācijas izdevumus, pielietojot modernus materiālus to aizsardzībā, remontā un restaurācijā;

— novērtēt vietējās ražošanas piedāvāto un importēto materiālu un konstrukciju aizsardzības, remonta un restaurācijas līdzekļu un metožu efektivitāti;

— izstrādāt un realizēt dzīvē ilgtermiņa programmas materiālu un konstrukciju integritātes un materiālu aizsardzības speciālistu sagatavošanai Latvijas augstskolās.

4. KOMPOZĪTO MATERIĀLU IZPĒTE, TEHNOLOĢIJA UN RACIONĀLA IZMANTOŠANA INŽENIERBŪVĒS

Programmas mērķis:

— nodrošināt zinātniski pamatotu moderno (kompozīto) materiālu plašu pielietojumu inženiertehniskās būvēs un darinājumos, šim nolūkam radot jaunas un pilnveidojot esošās materiālu izvēles, aplēses, pārbaudes metodes;

— izveidot starptautiskiem standartiem atbilstošas studiju programmas materiālu un konstrukciju mehānikā inženiertehnisko speciālistu apmācībai (bakalauru, maģistru, doktoru programmas).

5. JAUNU MIKROELEKTRONIKĀ UN FOTONIKĀ IZMANTOJAMU MATERIĀLU SINTĒZE, PĒTNIECĪBA UN IZSTRĀDE

Programmas mērķis:

Sintezēt daudzfunkcionālus, t.sk. fotoaktīvus organiskos un neorganiskos materiālus. Izpētīt to fizikālās, ķīmiskās un elektroniskās īpašības.

Uz šo materiālu bāzes izstrādāt daudzfunkcionālās sistēmas un ierīces pielietojumiem mikroelektronikā un fotonikā.

Izveidot mācību metodiku un sagatavot LU un RTU bakalaurus, maģistrus un doktorus šo jauno materiālu zinātnē.

6. LATVIJAS SILTUMA ENERĢIJAS RAŽOŠANAS UN IZMANTOŠANAS SISTĒMU OPTIMIZĀCIJA

Programmas mērķis:

— Vienotas zinātniski pamatotas metodikas izveidošana siltuma apgādes sistēmai: optimāla ekonomiskā, tehniskā pamatojuma izveide siltuma sistēmu modernizācijai un enerģijas taupīšanai, enerģijas ražošanai un patērētāju interešu aizsardzībai, kā arī sociālo un ekonomisko problēmu risināšanai;

— radīt matemātiskās metodes un modeļus siltuma avotu optimizācijai;

— siltuma transporta sistēmu attīstības optimizācijas kompjuterizācija;

— siltuma izmantošanas optimizācija.

7. BIODEGVIELAS IEGUVES TEHNOLOĢIJA UN TĀS REALIZĒŠANAS IESPĒJAS LATVIJĀ

Programmas mērķis:

Iegūt datus par biodegvielu un to komponentu ražošanu un izmantošanu Latvijā, radot priekšnosacījumus Nacionālās programmas «Biodegvielu ražošana un pie-

lieošana Latvijā» realizācijai. Piemērot un precizēt Latvijas apstākļiem modernākās tehnoloģijas biodegvielu iegūšanai no etanola un rapšu sēkļu eļļas, kā arī ražošanas blakus produktu izmantošanas racionālus paņēmienus.

8. LATVIJAS ZEMES DZĪĻU BAGĀTĪBAS UN TO IZMANTOŠANA

Programmas mērķis:

— Latvijas derīgo izrakteņu un to pārstrādes produktu (materiālu un izstrādājumu) pieprasījuma tirgus izpēte un tirgus stratēģijas izstrāde;

— Latvijas derīgo izrakteņu īpašību detalizēta izpēte un konkurētspējīgu materiālu un izstrādājumu ieguves iespēju noskaidrošana;

— konkurētspējīgu materiālu un izstrādājumu ražošanas tehnoloģiju izstrāde;

— nepieciešamo speciālistu sagatavošana;

— tehnoloģiska palīdzība Latvijas derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes uzņēmumiem.

9. LATVIJAS KRASTA ZONAS UN PAZEMES HIDRODINAMISKO PROCESU MODEĻĒŠANA

Programmas mērķis:

Izveidot Latvijas piekrastes un pazemes hidrodinamisko procesu matemātiskos modeļus, izpētot viļņu, piekrastes hidrodinamikas, sanešu kustības un sedimentācijas-erozijas fizikālos procesus, kā arī gāzes un šķidrums kustības īpatnības pazemei raksturīgās nesakārtotās porainās vidēs un šo komponentu veidojošo struktūru morfoloģiju. Doņ ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības problēmu risināšanā, veicot krasta zonas hidro- un morfodinamisko procesu aprēķinu sērijās Latvijas ostu apkārtnē un gāzes iesūknēšanas-izsūknēšanas procesu aprēķinus Latvijas pazemes gāzes krātuvēm.

10. LATVIJAS INFORMĀTIKAS TEHNOLOĢIJAS ATTĪSTĪŠANA KONKURĒTSPĒJĪGAS PRODUKCIJAS RAŽOŠANAI TIRGUS SPECIFISKOS SEKTOROS

Programmas mērķis:

Koncentrēt Latvijas zinātnisko potenciālu tajos informātikas virzienos, kuros ir starptautiskās iestrādes un, tālrunā, vistuvākās perspektīvas radīt konkurētspējīgu produkciju kā vietējā, tā pasaules tirgū, piesaistīt ārējās investīcijas, nodrošināt darba vietas pēc iespējas lielākam skaitam speciālistu Latvijā, sekmēt elektronikas un sakaru rūpniecības atsevišķu virzienu atdzimšanu Latvijā.

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Turpinājums no 2. lpp.

11. LATVIJAS TRANSPORTA SISTĒMAS OPTIMIZĀCIJA (Programmu piesaka Saiksmes ministrija)

Programmas mērķis:

Nodrošināt transporta sistēmas darbības efektivitātes paaugstināšanos, lai izveidotu transporta pakalpojumu sistēmu, kas apmierinās cilvēku un tautsaimniecības prasības pēc kvantitatīviem, kvalitatīviem un efektīviem pasažieru un kravu pārvadājumiem iekšzemes un starptautiskajā satiksmē.

12. VESELĪBA UN APKĀRTĒJĀ VIDE: INFEKCIOSIE UN CITI VIDES RISKA FAKTORI

Programmas mērķis:

Izpētīt un mazināt kaitīgo vides faktoru — infekciozo un neinfekciozo (fizisko, ķīmisko, ģenētisko, sociālo) ietekmi uz cilvēku veselību un izstrādāt pasākumus Latvijas iedzīvotāju veselības stāvokļa uzlabošanai.

Veikt patogēnu (turberkulozes, differijas, hepatītu, encefalītu, seksuāli transmisīvo infekciju) vispārīgu izpēti, lai uzlabotu slimību diagnostiku, izstrādātu jaunas terapijas un profilakses shēmas.

Paredzēt kaitīgo aroda slimību izpēti; jauniešu sociālās dizadaptācijas un bērnu psihiskās veselības profilakses stratēģijas izveidi; valsts uzturpolitikas zinātniskā pamatojuma izstrādi.

Analizēt funkcionālās diagnostikas stāvokli un attīstības perspektīvas Latvijā un medicīniskās izglītības politiku un stratēģiju Latvijā.

13. ZINĀTNISKIE PAMATI LAUKSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAI LATVIJĀ

13.1. LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UN LAUKU ATTĪSTĪBA, INTEGRĒJOTIES EIROPAS SAVIENĪBĀ

Programmu piesaka zemkopības ministrs R. Dīlbaļ

Programmas mērķis:

Mērķis ir lauksaimniecības un lauku pārstrukturēšana un tirgus attīstīšana, integrējoties Eiropas Savienībā un pabeidzot agrāro reformu. Izpētīt ražošanas efektivitātes, konkurētspējas un eksporta potenciāla paaugstināšanas ceļus. Sagatavot priekšlikumus efektīvas, videi draudzīgas lauksaimniecības un lauku ekonomikas, kā arī racionālas un demokrātiskas lauku pārvaldes un pašpārvaldes sistēmas izveidei.

13.2. AUGU UN DZĪVNIĒKU INTENSĪVAS BIOĻOĢISKI PAMATOTAS AUDZĒŠANAS SISTĒMAS IZVEIDE LATVIJĀ

Programmas mērķis:

Intensificēt Latvijas augu, dzīvnieku, t.sk. zivju, sugu un šķirņu potenciāla izveidošanu un izmantošanu, balstoties uz efektīviem, bioloģiski pamatotiem, ekoloģiski nekaitīgiem vai mazkaitīgiem paņēmieniem un tehnoloģijām. Izstrādāt kvalitatīvas un perspektīvas, ekoloģiski tīras produkcijas ražošanas sistēmas principus Latvijā. Veikt jaunu augšanu regulējošu vielu, t.sk. hormonu, farmakoloģisku preparātu izpēti un to izmantošanas tehnoloģiju izstrādi augkopībā, lopkopībā un zivsaimniecībā. Izstrādāt konkurētspējīgas, veselās un nepiesārņotas, sertificējamās produkcijas ražošanas sistēmu.

13.3. JAUNI UN UZLABOTI PĀRTIKAS PRODUKTI NO LAUKSAIMNIECĪBAS IZEJVIELĀM UN TO TEHNOĻIJA

Programmas mērķis:

Izstrādāt zinātnisku pamatojumu un tehnoloģiju jaunu un uzlabotu pārtikas produktu ar zemu sāls, cukura, tauku daudzumu (zemu kaloritāti) un paaugstinātu šķiedrvielu saturu, saglabājot produktiem tradicionālas, raksturīgas garšas īpašības, radīt specifiskus produktus (dažādu uzturvielu maisījumi) diētiskiem un medicīniskiem mērķiem.

Jauno un uzlaboto pārtikas produktu izstrādes tehnoloģijā jābalstās uz jaunu sastāvdaļu — cukura un tauku aizsājēju, izveidotu uz polisaharīdu bāzes, un dabīgo šķiedrvielu izmantošanu.

Veiktā darba rezultātā jārada jaunas pārtikas produktu veidu ražošanas tehnoloģijas, atbilstošas Eiropas tirgus un pārtikas produktu sertifikācijas prasībām.

13.4. LATVIJAS AGROEKOĻOĢISKIEM APSTĀKĻIEM UN SAIMNIECISKĀM PRASĪBĀM ATBILSTOŠU LAUKAUGU ŠĶIRŅU VEIDOŠANA UN TO UZTUROŠĀ SELEKCIJA

Programmas mērķis:

Izveidot Latvijas augu ģenētisko resursu kompjuterizētu datu bāzi un vienotu informācijas sistēmu ar citām Baltijas un Ziemeļvalstīm.

Sagatavot Latvijas izcelsmes kultūraugu ģenētisko resursu sēklas materiālu ilgstošai glabāšanai un izmantošanai.

Izveidot jaunas augstvērtīgas konkurētspējīgas kultūraugu šķirnes to izmantošanai pārtikā, pārstrādei un lopbarībai.

Papildināt genofonda kolekcijas zinātniskajiem pētījumiem un mācību darbam, kas veidos augu selekcijas pamatu.

13.5. LATVIJĀ AUDZĒJAMO PRODUKTĪVO DZĪVNIĒKU UN MĀJPUTŅU ŠĶIRŅU IZKOPŠANA, IZMANTOJOT PASAUĻĒ APROBĒTĀS SELEKCIJAS METODES

Programmas mērķis:

Izstrādāt stabilu mājdzīvnieku un putnu šķirņu atjaunošanas, pavairošanas un uzskaites darbu struktūru un sistēmu mūsu valstī. Pārskatot ciltsdarba sistēmu un ieviest jaunas, pasaulē aprobētas selekcijas metodes, izstrādāt dzīvnieku ciltsvērtēšanas noteikšanas metodes, atbilstošas straujai selekcijas efekta palielināšanai.

Galvenā pētījumu novitāte: populāciju, šķirņu līniju attīstības procesu izpēti un programmu izstrāde šo procesu mērķtiecīgai virzībai, izkopjot Latvijā audzējamās govju, cūku, aitu, zirgu šķirnes un izmantojot importēto šķirņu materiālu putnkopībā.

13.6. KONKURĒTSPĒJĪGAS UN RENTABLAS DĀRZKOPĪBAS SISTĒMAS IZSTRĀDE UN REALIZĀCIJA

Programmas mērķis:

Programmas mērķis ir izstrādāt rentablu dārzkopības sistēmu; apzināt Latvijas dārzu kultūru genofonu; izstrādāt vidi saudzējošu intensīvo dārzu tehnoloģiju; izveidot stādāmā materiāla sertifikācijas sistēmu; izdalīt intensīviem, rentabliem dārzēm piemērotas šķirnes, izpētīt to piemērotību dažādiem pārstrādes un uzglabāšanas veidiem, veikt to audzēšanas efektivitātes vērtējumu, ieviest jaunas dārzaugu kultūras.

14. DAUDZFUNKCIJU EKOĻOĢISKĀS MEŽSAIMNIECĪBAS TEORĒTISKAIS MODELIS (Programmu piesaka meža valsts ministrs A. Ozols)

Programmas mērķis:

Izpētīt Latvijas mežu ekosistēmu un to komponentus. Izstrādāt mežu ekosistēmu funkcionāli teorētiskos modeļus. Izvērtēt mežsaimniecisko pasākumu ietekmi uz mežu bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanas spēju un stabilitāti. Nodrošināt Latvijas mežsaimniecību ar mūsdienu prasībām atbilstošu zināšanu un izpētes līmeni.

15. LATGALES EKONOMISKĀS UN SOCIĀLĀS ATTĪSTĪBAS OPTIMIZĀCIJA

Programmas mērķis:

Izpētīt Latgales attīstības perspektīvas; ekonomiskās, sociālās un kultūras situācijas optimizācijas mehānismus; reģionam perspektīvos ražošanas virzienus; saimnieciskās aktivitātes stimulēšanas ceļus.

Sagatavot valsts likumdošanas, pārvaldes un vietējās varas institūcijām priekšlikumus krīzes situācijas pārveidošanai.

16. EKONOMISKAIS, KULTŪRAS UN SOCIĀLIE ASPEKTI LATVIJAS INTEGRĀCIJAI EIROPAS SAVIENĪBĀ

Programmas mērķis:

Programmas mērķis ir izpētīt nosacījumus (sabiedrības vērtības, interešu grupas, likumdošanas harmonizācijas iespējas), mehānismus (institucionālās reformas, politiskā atbalsta nodrošinājums) un iespējamās sekas (ietekme uz informācijas telpu, izglītības un kultūras situāciju, darba tirgu, migrāciju, cilvēktiesībām, valsts makroekonomisko un monetāro politiku) Latvijas integrācijai Eiropas Savienībā.

17. BIOMATERIĀLU IZPĒTE UN TEHNOĻIJA (Programmu piesaka labklājības ministrs V. Makarovs)

Programmas mērķis:

Programmas mērķi nosaka nepieciešamību aizstāt slimību un traumu rezultātā bojātos cilvēka organisma audus un orgānus ar mākslīgiem. Šī mērķa sasniegšanai paredzēts izstrādāt:

— tehnoloģiju jaunas formas un materiālu implantu izgatavošanai plašam klīniskam pielietojumam stomatoloģijā, ortopēdijā un sejas-žokļu ķirurģijā, otorinolaringoloģijā, onkoloģijā, kardiovaskulārajā ķirurģijā u. c., kas pamatots ar restaurētās biosistēmas fizioloģijas un biomehānikas pētījumu rezultātiem;

— ar Eiropas normatīviem dokumentiem saskaņotu biomateriālu pārbaudes metodiku un Latvijas Valsts Standartu;

Veikt Latvijas un ārvalstu medicīnisko implantu tirgus pieprasījuma pētījumus un tiem atbilstošu ražošanas organizāciju Latvijā;

Sagatavot speciālistus medicīnisko materiālu un tehnoloģiju multidisciplinārās specialitātēs.

1995. UN 1996. GADOS FINANSĒTĀS PĒTNIECĪBAS PROGRAMMAS, KURU DARBĪBU 1997. GADĀ BŪTU VĒLAMS TURPINĀT

1. LATVIJAS DABAS RESURSI UN EKOĻOĢISKĀ STABILITĀTE

1. Latvijas minerālās izejvielas un koksne.

Latvijas dabisko izejvielu izvērtēšana un racionālas izmantošanas stratēģijas izstrāde. Izejvielu īpašību izpēte, minerālvielu un koksnes rūpnieciskās pārstrādes tehnoloģiju radīšana jaunu produktu izstrādei Latvijā tautsaimniecības un ārējā tirgus vajadzībām. Nepieciešamo zinātnisko un inženiertehnisko speciālistu sagatavošana programmas uzdevumu veikšanai.

2. Ekosistēmu biofunkcionālā kvalitāte un Latvijas dabas resursu saudzējoša izmantošana.

Ekosistēmu bioloģiskās kvalitātes un funkcionālā stāvokļa izvērtēšana, izmantojot modernās ekoloģijas, ekofizioloģijas, ekobioloģijas u. c. metodes. Kritēriju sistēmas izstrāde Latvijas dabas vides stāvokļa reģionālai optimizēšanai, antropogēnās ietekmes samazināšanai, teritoriālai plānošanai un vides potenciāla saudzējošai izmantošanai. Nepieciešamo speciālistu sagatavošana ekoloģijā un dabas aizsardzībā Latvijas tautsaimniecības vajadzībām.

2. LATVIJAS ZINĀTNISKĀS UN TAUTSAIMNIECISKĀS PRODUKCIJAS KONKURĒTSPĒJA

1. Materiālu pētniecība, pielietošana un ražošanas tehnoloģijas izstrāde.

Pētīt materiālu (biomateriālu, biodestruktīvo polimērmateriālu, mežmateriālu u. c.) struktūru un īpašības. Izstrādāt kvalitatīvas un citus kritērijus, kas raksturo materiālu vērtību un konkurētspēju. Meklēt jaunas, efektīvas materiālu ražošanas tehnoloģijas. Noteikt pielietošanas iespējas, kas ļautu paaugstināt izstrādājamo materiālu konkurētspēju iekšējā un ārējā tirgū. Nodrošināt zinātnisko un inženiertehnisko speciālistu sagatavošanu programmas realizācijai.

2. Nepiesārņota un augstvērtīga pārtika: kvalitātes kritēriji un konkurētspēja.

Izstrādāt nepiesārņotas un augstvērtīgas augkopības un lopkopības produktu ražošanas un to pārstrādes programmu, kas ietver pārtikas kvalitātes kritēriju un konkurētspējas nodrošināšanas ekonomisko mehānismu sistēmas. Veicināt antropogēni nepiesārņotas konkurētspējīgas pārtikas ražošanu Latvijā iedzīvotājiem un eksportam. Apakšprogrammai jābūt saistītai ar augsnēs pētījumiem, augu mēslošanas un aizsardzības, mājdzīvnieku ēdināšanas un veterinārās uzraudzības sistēmām. Nodrošināt zinātniskā un inženiertehniskā personāla sagatavošanu sprauslo uzdevumu veikšanai.

3. LATVIJAS IEDZĪVOTĀJI UN TAUTAS VESELĪBA

1. Latvijas iedzīvotāju paaudžu nomaņa.

Galvenie pētījumu virzieni: dzimstības samazināšanās faktori, cēloņi un paaudžu nomaņas uzlabošanās iespējas; iedzīvotāju veselības stāvokļa vērtējums un aktīvās dzīves ilguma palielināšanas perspektīvas; ilgstošas darbnespējas un hronisko slimību sociāli ekonomiskās sekas; iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes un dzīvotspējas tendences un prognozes.

2. Ļaundabīgie audzēji.

Paredzams veikt fundamentālus pētījumus onkoloģijā, kas orientēti uz iegūto rezultātu praktisku izmantošanu. Galvenie pētījumu virzieni: kancerogēnes mehānismi organisma, šūnu un molekulārā līmenī, etioloģiskie un riska faktori, mūsdienīgu metožu izstrāde riska faktoru iedarbes noteikšanai. Ģenētiskā predispozīcija saslimšanai ar ļaundabīgiem audzējiem, predispozīcijas testēšana molekulārā līmenī. Agrīnās specifiskās vēža diagnostikas molekulāro metožu izstrādāšana un ieviešana klīnikā. Jaunu terapijas metožu un līdzekļu meklējumi.

3. 4. LETONIKA

Latvijas vēstures, arheoloģijas, etnogrāfijas, valodniecības, literatūras, mākslas, folkloras, kultūras un sabiedriskās domas pētniecība, tās materiālās un informatīvās struktūras pilnveidošana.

Nodrošināt «Letonikas» prioritāro pētījumu attīstību, optimizēt to struktūru, veicināt starpdisciplināros pētījumus un speciālistu sagatavošanu visās ar «Letoniku» saistītās nozarēs, it īpaši līdz šim vājāk attīstītajās.

Veicināt «Letonikas» pētīšanai vajadzīgo pirmavotu kvalitatīvu apzināšanu, vākšanu un zinātnisko apstrādi, nodrošināt savāktu materiālu glabāšanu, pilnveidot «Letonikas» pētniecības centru materiāli tehnisko nodrošinājumu un informatīvās datu bāzes, atbilstīti «Letonikas» materiālu izdošanu.

5. SOCIĀLĀ ATTĪSTĪBA UN DROŠĪBA

Pētīt cilvēka drošības sociālo aspektu; Latvijas mūsdienu sociālās attīstības likumsakarības (vērtību orientāciju dinamika, demokrātijas un varas attiecības, sociālā stratifikācija u. tml.), šajā problēmu lokā iefverot arī salīdzinošos pētījumus. Veidot socioloģisko datu bāzi — arhīvu.

Akadēmiķis

Rostislavs VINOGRADOVS

(06.10.1923.—06.06.1996.)

Rostislavs Vinogradovs dzimis 1923. gada 6. oktobrī lidotāja, lidmašīnu konstruktora ģimenē Maskavā. Turpinot ģimenes tradīciju, R. Vinogradovs visu savu dzīvi veltīja aviācijai.

Būdams ļoti apdāvināts, R. Vinogradovs ar zelta atestātu pabeidza vidusskolu un ar izcilību — N. Zukoška kara gaisa akadēmiju, 1951. gadā sekmīgi aizstāvēja kandidāta disertāciju un vēlāk arī doktora disertāciju par lidmašīnas spārnu pašerosinātām svārstībām. Bez tam viņš kopā ar savu tēvu turpināja strādāt pie nepiepildītā cilvēces sapņa — lidojuma ar kustīgiem spārniem. — risinot virkni zinātniski tehnisko uzdevumu, saistītu ar vēja dzinēju radīšanu. Par 37 izgudrojumiem tika piešķirta izgudrotāja patenta apliecības, daļa no tiem ir ieviesta ražošanā.

Par nopelniem zinātniskajā un pedagoģiskajā darbā 1965. gadā viņam piešķirts Latvijas Nopelniem bagāta izgudrotāja, un 1970. gadā — Nopelniem bagātā zinātnes un tehnikas darbinieka goda nosaukums, 1996. gadā ievēlēts par Ekoloģijas un dzīvesdarbības drošības Starptautiskās zinātņu akadēmijas isteno locekli.

No 1951. gada līdz mūža pēdējām dienām R. Vinogradovs dzīvoja un strādāja Rīgā augstākajās aviācijas mācību iestādēs, ieņemot pasniedzēja, profesora, katedras vadītāja amatus. Viņš ir ap 300 publikāciju autors, t.sk. 10 monogrāfiju un mācību grāmatu, ir bijis vairāk nekā 20 jauno zinātņu doktoru vadītājs.

R. Vinogradovs bija to cilvēku vidū, kuri radīja Latvijas aviācijas izglītību, zinātni un rakstīja tās vēsturi.

Viņa vārds uz laikiem paliks starp tiem, kuri simbolizē aviācijas sasniegumus.

VASARAS AKTIVITĀTES

Turpinājums no 1. lpp.

izvērtēt institūtus, ar kuriem noslēgti asociatīvie līgumi. Šie apsvērumi, papildināti ar Senāta izteiktajiem spriedumiem, darāmi zināmi MK komisijai. Tāpat jau laikus jāiesaistās MK komisijas sastāvā, kas nodarbošies ar valstsiskas nozīmes zinātnes centru radīšanu.

19. AUGUSTĀ, atceroties augusta puča piekto «gadienu», LZA BALTĪJAS STRATĒĢISKO PĒTĪJUMU CENTRS KOPĀ AR LR SAEIMAS 1991. GADA NOTIKUMU ATCERES ORGKOMITEJU UN 1991. GADA BARIKĀŽU DALĪBNIEKU ATBALSTA FONDU BIJA SARĪKOJIS KONFERENCI «1991. GADA AUGUSTA KRĀZE: SECINĀJUMI UN MĀCĪBAS». Kā liecina ielūgums, sniegt ziņojumus bija aicināti ne tikai A. Gorbunovs, I. Godmanis, J. Peters un J. Stradiņš, bet arī vēsturniece L. Zīle, žurnālists S. Mirjins un vēl virkne tajā laikā aktīvu cilvēku.

Vasarā diemžēl atvaļinājumā nav aizgājuši arī garnadzi. Tā, atlaužot durvis, tika nozagta Latvijas Zinātnieku savienībai uzticētā skaitļošanas, pavairošanas un sakaru tehnikas daudzumu simtu latu vērtībā. Dzīlās skumjās LZS IR PĀRVĀKUSIES VĒL TRĪS STĀVUS AUGSTĀK UN TAGAD IR SASTOPAMA 6. STĀVA 613.—614. TELPĀ. LŪZAM CIEMOS!

Z. KIPERE

1996. gada 27. un 28. jūnijā ar Sorosa fonda — Latvija atbalstu notika divu dienu seminārs astronomijas, fizikas, matemātikas un informātikas skolotājiem par astronomijas mācīšanas jautājumiem. Šajā seminārā, ko rīkoja populārzinātniskā gadalaika izdevuma «Zvaigžņotā Debess» redakcijas kolēģija, papildus ieteikumiem skolotājiem tika pieņemts arī aicinājums par astronomiska satūra raidījumu nepieciešamību valsts radio un televīzijas programmās.

AICINĀJUMS

par astronomijas mācīšanu skolās un astronomiska satūra raidījumiem valsts radio un televīzijā

Izglītots cilvēks nav iedomājams bez pamatzināšanām par apkārtni, arī kosmisko pasauli un sasniegumiem kosmosa apgūšanā, kuriem jau ir un turpmāk būs arvien lielāka loma mūsu ikdienas vajadzību apmierināšanā un nodrošināšanā. Turklāt sakarā ar atgūto preses brīvību, ko aktīvi izmanto arī astroloģijas, maģijas un citāda okulisma pārstāvji, bez stabila zinātniska pasaules uzskata nav iespējams kritiski izvērtēt pieejamo un uzspiesto informāciju, un, pakļaujoties tai, var zaudēt orientāciju un līdz ar to konkurēt mūsu uz vislibrālākām tīrīgus attiecībām virzītājā sabiedrības iekārtojumā.

Tā kā astronomiskās zināšanas ir būtiska zinātniskā pasaules uzskata sastāvdaļa, Skolotāju seminārs:

1) uzskata, ka astronomija jebkura profila skolā ir mācāma kā atsevišķs obligāti piedāvājams izvēles priekšmets;

2) aicina valsts radio un televīzijas programmās vismaz četreiz gadā (pirms kārtējā astronomiskā gadalaika iesākšanās) ietvert astronomu (zinātnieku) gatavotus 10—15 minūšu raidījumus, kuri popularizētu zinātnes atziņas un sasniegumus un kuros būtu arī ziņas par debess ķermeņiem un parādībām attiecīgajā gadalaikā.

Rīgā

1996. gada 28. jūnijā

Semināra Projekta direktors A. BALKLAVS-GRĪNHOFŠ

Tālrunis 7-226796

KONKURSI

«LATVIJAS ORGANISKĀS SINTĒZES INSTITŪTS izsludina konkursu uz šādiem akadēmiskajiem amatiem:

— vadošais pētnieks organiskās ķīmijas (2 vietas), bioorganiskās ķīmijas (1 vieta), organiskās katalīzes (1 vieta), fizikāloorganiskās ķīmijas (2 vietas) un farmakoloģijas (1 vieta) specialitātē,

— pētnieks organiskās ķīmijas specialitātē (4 vietas).

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Aizkraukles ielā 21, 212. istabā viena mēneša laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

Tālrunis uzziņām 7553247.

* * *

AUGUSTA KIRHENŠTEINA MIKROBIOLOĢIJAS UN VIRUSOLOĢIJAS INSTITŪTS saskaņā ar statūtiem un ievēlētā direktora pilnvaru laika izbeigšanos izsludina KONKURSU UZ INSTITŪTA DIREKTORA VIETU.

Pretendentam jābūt ar pieredzi zinātniskajā un zinātniski organizatoriskajā darbā un nepieciešams habilitētā doktora vai doktora zinātniskais grāds. Iesniegums par piedalīšanos konkursā jāiesniedz konkursa komisijai mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas dienas.

Dokumenti iesniedzami institūta zinātniskajam sekretāram Rīgā, A. Kirhenšteina ielā 1. Tāl. 426197, 426137, 428115.

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

1996. gada 17. oktobrī plkst. 12.00 DPU Promocijas padomes pedagoģijas nozarē, mācīšanas metodikas apakšnozarē atklātajā sēdē Daugavpilī, Vienības ielā 13, 424. auditorijā

OLGA GLIKASA

aizstāvēs zinātnisko darbu kopu par tēmu «Pedagoģu sagatavošana bērnu stājas izpētes darbam» pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. habil. med., LU prof. I. Puškarevs; Dr. paed., DPU doc. L. Lazdāne; Dr. biol., LPA doc. M. Kļujevs.

Ar promocijas darbu var iepazīties DPU zinātniskajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 17. septembrī notiks LU Pedagoģijas zinātnes habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē (Kronvalda b. 4., 252. aud.), kurā promocijas darbus pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

plkst. 13.00

AGITA ĀBELE.

Temats «Fiziskās sagatavotības un intelektuālo darbaspēju mijsakarbība studentu pašvērtējumā».

Recenzenti: Dr. habil. paed., prof. J. Anspaks, Dr. habil. med., prof. A. Krauklis, Dr. habil. paed., prof. L. Žukovs.

— plkst. 15.00

BAIBA BRIEDE.

Temats «Studentu komunikatīvo prasmju līmeņa paaugstināšanas pedagoģiski psiholoģiskie līdzekļi».

Recenzenti: Dr. habil. paed., prof. R. Garleja, Dr. habil. paed., prof. I. Žogla, Dr. psych., doc. G. Holopova.

Ar promocijas darbiem var iepazīties LU bibliotēkā un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 27. septembrī plkst. 14.00 Latvijas Medicīnas akadēmijas [AML] promocijas un habilitācijas ķirurģijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

HARALDS AIDE

aizstāvēs habilitācijas darbu «A. vertebrālās sindroma ķirurģiskā ārstēšana» habilitētā medicīnas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Oficiālie recenzenti: Dr. habil. med. Ā. Lācis, Dr. habil. med. A. Skaģers, Dr. habil. med. L. Hlumbis (Lietuva).

Ar habilitācijas darbu var iepazīties AMB bibliotēkā un ZA Fundamentālajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 27. septembrī plkst. 14.00 Latvijas Medicīnas akadēmijas [AML] promocijas un habilitācijas ķirurģijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

GUNA LAGANOVSKA

aizstāvēs promocijas darbu «Adenovīrusu keratokonjunktīvu klīniskā ārstēšana» medicīnas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Oficiālie recenzenti: Dr. habil. med. R. Kukaine, Dr. habil. med. R. Lācis, Dr. med. R. Lukina.

Ar promocijas darbu var iepazīties AML bibliotēkā un ZA Fundamentālajā bibliotēkā.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS PRĒMIJAS AUGSTSKOLU STUDENTIEM

Prēmijas uz darbu konkursa pamata tiek piešķirtas Latvijas augstskolu studentiem par labākajiem studentu zinātniskiem darbiem. Reflektēšanai var iesniegt darbus, kurus veicis atsevišķs students vai arī studentu kolektīvs (vēlams ne vairāk par 3 cilvēkiem).

Katru gadu piešķir 9 prēmijas:

no tām

fizikas, matemātikas un inženierzinātnēs — 3, ķīmijas un bioloģijas zinātnēs — 3, humanitārajās un sociālajās zinātnēs — 3.

Balvas minimālais apmērs 100 Ls.

Pieteikumi iesniedzami līdz 1996. gada 31. oktobrim LZA sekretariātā (Akadēmijas laukumā 1, 2. st., 231. ist. Rīga, LV-1524).

Iesniedzot dokumentus, katram konkursa pieteikumam 1 eks. pievienojami:

1) motivēts augstākās mācību iestādes (tās Senāta vai Domes) vai LZA īstenā locekļa ieteikums, kurā īsi dots studenta konkrētā darba izvērtējums un vispārējās zinātniskās aktivitātes raksturojums;

2) konkursa darbs;

3) īsa darba anotācija (līdz 1 lpp.) latviešu valodā, un darba nosaukumu latviešu, angļu un krievu valodās;

4) uzziņu lapa par darba autoru (uzvārds, vārds, dzimšanas gads un datums, augstskolas un fakultātes nosaukums, apmācības posms: kurss, magistratūra vai to beigšanas gadi, mājas un darba precīzas adreses un telefoni).

Izziņas par nepieciešamajiem dokumentiem var saņemt pa tel. 7223931.

* * *

Daugavpils Pedagoģiskās universitātes promocijas padome pedagoģijas nozarē mācīšanas metodikas apakšnozarē 1996. gada 6. jūnijā sēdē piešķir pedagoģijas doktora (Dr. paed.) zinātnisko grādu matemātikas mācīšanas metodikas apakšnozarē VITOLDAM GEDROICAM par promocijas darbu «Saikne starp skolu un augstskolu matemātikās analīzes kursa saturā un metodēs».

Balsošanas rezultāti: par — 9; pret — nav; nederīgi bijeņeni — nav.

* * *

Daugavpils Pedagoģiskās universitātes promocijas padome Pedagoģijas nozarē mācīšanas metodikas apakšnozarē 1996. gada 6. jūnijā sēdē piešķir pedagoģijas doktora (Dr. paed.) zinātnisko grādu matemātikas mācīšanas metodikas apakšnozarē ELFRĪDAI KRASIŅAI par promocijas darbu «Mācību satūra un metožu individualizācija matemātikā pamatskolā».

Balsošanas rezultāti: par — 9; pret — nav; nederīgi bijeņeni — nav.

* * *

LU Fizikas nozares habilitācijas un promocijas padome 1996. g. 19. jūnijā sēdē piešķir fizikas zinātnu doktora (Dr. phys.) grādu optikas un spektroskopijas apakšnozarē LU FMF ASI pētniecei GITAI REVALDEI par zinātnisko darbu sēriju «Superstukturālas mērījumi ar augstas izšķirtspējas spektroskopijas metodēm».

Balsošanas rezultāti: par — 9; pret — nav; nederīgu bijeņenu — nav.

* * *

Latvijas Lauksaimniecības universitātes inženierzinātņu nozares lauksaimniecības mehanizācijas apakšnozares habilitācijas padome 1996. g. 21. jūnijā sēdē piešķir habilitētā inženierzinātņu doktora (Dr. h. inž.) zinātnisko grādu LLU docentam GENĀDIJAM MOSKVINAM par zinātnisko darbu kopu «Intelektualizētās automātiskās mērīšanas, dozēšanas un uzskaites sistēmas».

Balsošanas rezultāti: par — 8; pret — nav; nederīgs bijeņens — 1.

* * *

Latvijas Universitātes ģeogrāfijas zinātņu habilitācijas un promocijas padome 1996. g. 28. jūnijā piešķir ģeogrāfijas doktora (Dr. geogr.) zinātnisko grādu LU lektoram OĻĢERTAM NIKODEMUSAM par promocijas darbu «Vides piesārņojuma ģeokīmiskā indikācija Latvijā».

Balsošanas rezultāti: par — 7; pret — nav; atturas — nav.

* * *

LZA Polimēru mehānikas institūta inženierzinātņu nozares cietvielu mehānikas apakšnozares habilitācijas un promocijas padome 1996. gada 5. jūlijā sēdē piešķir inženierzinātņu doktora (Dr. ing.) zinātnisko grādu ILZEI BEVERTEI par promocijas darbu «Viegļu, monotropu, izteikti stienveidīgas struktūras putuplastu deformatīvās īpašības».

Balsošanas rezultāti: par — 11; pret — nav; nederīgi bijeņeni — nav.

Redaktore Zaiga Kipere.

«Zinātnes Vēstnesis».

Lai raksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Redkolēģijas vadītājs akadēmiķis Ēvalds Mugurevičs.

Redkolēģijā: akadēmiķis Mārtiņš Beķers, akadēmiķis

Juris Ekmanis, LZA goda loceklis Jānis Graudonis,

doc. Elmārs Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars

Martinsons.

Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1. Tāl. 7212706.

Indekss 77165.

Iespiests a/s «Preses nams» tipogrāfijā,

Rīgā, Balasta dambī 3.

Augstspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.

Mefijens 1000 eks.

Pasūtījums Nr. 1169.